

WSPÓŁCZESNE WYZWANIA PRAWA PRYWATNEGO MIĘDZYNARODOWEGO

redakcja naukowa
Jerzy Poczobut

MONOGRAFIE LEX

WSPÓŁCZESNE WYZWANIA PRAWA PRYWATNEGO MIĘDZYNARODOWEGO

redakcja naukowa
Jerzy Poczobut

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2013

Publikacja dofinansowana przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego

Wydawca

Magdalena Przek-Ślesicka

Redaktor prowadzący

Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne

Dagmara Wachna

Łamanie

Kamila Tomecka

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ

Więcej na www.legalnakultura.pl

POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska SA, 2013

ISBN 978-83-264-4160-8

ISSN 1897-4392

Wydane przez:

Wolters Kluwer Polska SA

Redakcja Książek

01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a

tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Słowo wstępne	11
Paweł Błaszczyk Prawo właściwe dla transgranicznego łączenia się spółek w świetle nowej polskiej ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym	15
Andrzej Całus Zasada państwa pochodzenia – konkurencja czy uzupełnienie norm prawa wskazującego na właściwość prawa w ramach ryнку wewnętrznego	33
Edyta Figura-Góralczyk Wybór prawa dla czynów nieuczciwej konkurencji na tle rozporządzenia rzymskiego II	53
Bernadetta Fuchs Przepisy wymuszające swoje zastosowanie w nowej ustawie – Prawo prywatne międzynarodowe.....	69
Marcin Glicz <i>Lex cartae sitae</i> w obrocie zdematerializowanymi papierami wartościowymi	82
Bogusława Gnela Prawo właściwe dla przysposobienia według nowej ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe.....	95
Jacek Górecki Umowy kreujące osobiste zabezpieczenia wierzytelności w prawie prywatnym międzynarodowym	113
Agata Koziół, Jacek Zrałek Skuteczność ustroju majątkowego małżeńskiego wobec osoby trzeciej w prawie prywatnym międzynarodowym	126

Witold Kurowski

Nowe kolizyjnoprawne unormowanie podmiotowych zmian
stosunku zobowiązaniowego na tle rozporządzenia „Rzym I”
i polskiej ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe z 2011 r. 142

Maciej Mataczyński

Prawo właściwe dla odpowiedzialności odszkodowawczej
za naruszenie obowiązków nabywców znacznych pakietów akcji
i inne delikty prawa rynku kapitałowego 151

Piotr Mostowik, Karolina Sondel-Maciejewska

Materialnoprawne rezultaty unijnej współpracy sądowej
w sprawach rodzinnych..... 172

Aurelia Nowicka

Klauzula porządku publicznego w prawie prywatnym
międzynarodowym 203

Adam Opalski

Wybrane problemy ustalania prawa właściwego dla osób
prawnych w świetle nowej ustawy – Prawo prywatne
międzynarodowe 214

Maksymilian Pazdan

Koordinacja krajowego i europejskiego prawa prywatnego
międzynarodowego 225

Mateusz Pilich

Prawo właściwe dla dóbr osobistych i ich ochrony 234

Jerzy Poczobut

Stosowanie prawa publicznego w polskim prawie prywatnym
międzynarodowym – zagadnienia węzłowe 257

Katarzyna Reszczyk

Prawo właściwe dla umowy o arbitraż. Rozważania na tle nowej
regulacji ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe
z dnia 4 lutego 2011 r. 277

Anna Sapota

Prawo właściwe dla małżeńskich ustrojów majątkowych na tle
nowej ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe oraz projektu
rozporządzenia unijnego 292

Marek Świerczyński

Prawo właściwe dla zobowiązań z naruszenia prawa własności
intelektualnej – propozycje rozwiązań 307

Monika Wałachowska

Prawo właściwe dla roszczeń odszkodowawczych osób pośrednio
poszkodowanych 321

Andrzej W. Wiśniewski

Uznanie zagranicznej osoby prawnej w cieniu art. 17 nowego prawa
prywatnego międzynarodowego 339

Arkadiusz Wowerka

Wskazanie statutu personalnego spółek w kontekście unijnej
swobody przedsiębiorczości. Jednolity „unijny” łącznik
w zakresie krajowego międzynarodowego prawa spółek? 350

Maciej Zachariasiewicz

Projekt rozporządzenia w sprawie wspólnych europejskich
przepisów dotyczących sprzedaży a krajowe przepisy
imperatywne 372

Pokłosie konferencji 391

Wykaz skrótów

Akty prawne

- k.c.** – ustawa z dnia 23 września 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
- k.h.** – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502 z późn. zm.)
- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p.c.** – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.)
- k.r.o.** – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 788 z późn. zm.)
- k.s.h.** – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 z późn. zm.)
- p.p.m.** – ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 80, poz. 432)
- p.p.m. z 1965 r.** – ustawa z dnia 12 listopada 1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 46, poz. 290 z późn. zm.)
- rozporządzenie „Rzym I”** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych („Rzym I”) (Dz. Urz. UE L 177 z 4.07.2008, s. 6–16, z późn. zm.)
- rozporządzenie „Rzym II”** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 864/2007 z dnia 11 lipca 2007 r. dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych („Rzym II”) (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.2007, s. 40–49)
- TEWG** – Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą (Traktat rzymski) (wersja skonsolidowana Dz. Urz. WE C 340 z 10.11.1997)
- TFUE** – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47–199)
- TUE** – Traktat o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht) (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 z późn. zm.)
- TWE** – Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 321E z 29.12.2006, s. 37–186)
- u.o.i.f** – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 211, poz. 1384 z późn. zm.)

Czasopisma i wydawnictwa promulgacyjne

BB	- Betriebsberater
Biul. SN	- Biuletyn Sądu Najwyższego
Dz. Urz. UE/WE	- Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej / Wspólnot Europejskich
ECR	- European Court Reports
EPS	- Europejski Przegląd Sądowy
IPRax	- Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts
KPP	- Kwartalnik Prawa Prywatnego
Mon. Praw.	- Monitor Prawniczy
NJW	- Neue Juristische Wochenschrift
NP	- Nowe Prawo
OSA	- Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNC	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego - Izba Cywilna
OSNPC	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSP	- Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	- Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK-A	- Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PiP	- Państwo i Prawo
PPH	- Przegląd Prawa Handlowego
PPHZ	- Problemy Prawne Handlu Zagranicznego
PPPM	- Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego
PS	- Przegląd Sądowy
PUG	- Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
RabelsZ	- Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht
StAZ	- Das Standesamt
Zb. Orz.	Zbiór Orzeczeń
ZEP	- Zeitschrift für Europäisches Privatrecht
ZGR	- Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht
ZHR	- Zeitschrift für das gesamte Handels- und Wirtschaftsrecht
ZvglRWiss	- Zeitschrift für Vergleichende Rechtswissenschaft
Inne	
EWG	- Europejska Wspólnota Gospodarcza
SN	- Sąd Najwyższy
TSUE (TS, ETS)	- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UE	- Unia Europejska
WE	- Wspólnota Europejska

**Ogólnopolska konferencja
„Współczesne wyzwania prawa prywatnego
międzynarodowego”,
Warszawa 19–20 kwietnia 2012 r.**

Szanowni Państwo,

„Materiałem dla rozważań o prawie musi być prawo całego świata (...). Prawo każdego narodu mieni się tysiącami cząstek, drgając w słońcu i na wietrze. Wszystkie te wibrujące cząstki tworzą całość nie objętą jeszcze przez nikogo”¹. Tak pisał Ernst Rabel w 1924 r. Prawo prywatne międzynarodowe zawiera swoiste drogowskazy umożliwiające orientację w owym gąszczu systemów prawa. Zasadniczy przedmiot tego prawa pozostaje od wieków niezmienny: jest nim rozstrzygnięcie o prawie właściwym. Współcześnie obrósł on jednak niebywale nowymi instytucjami i problemami, które stanowią wyzwanie dla doktryny, legislacji i orzecznictwa. Tym właśnie wyzwaniom poświęcona jest nasza konferencja.

Witam Prorektor Uniwersytetu Warszawskiego ds. Studentów i Jakości Kształcenia, prof. Martę Kicińską-Habior.

Witam Dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, prof. Krzysztofa Rączkę.

Witam prof. Maksymiliana Pazdana, doktora honoris causa Uniwersytetu Śląskiego i wieloletniego rektora tej uczelni, którego zasług dla nauki, praktyki i legislacji w dziedzinie prawa prywatnego międzynarodowego nie sposób przecenić.

Witam nestora polskich prywatystów i komparatystów, prof. Andrzeja Całusa.

Witam wszystkich państwa nie tylko z kraju, lecz również z zagranicy, bowiem mimo iż nasza konferencja ma zasadniczo charakter krajowy, biorą w niej udział również przedstawiciele nauki prawa prywatnego z Francji i Niemiec: prof. Annie Bottiau z Université Lille Nord de France-Lille 2 oraz długoletni przyjaciel naszego wydziału, prof. Michael Martinek z Universität des Saarlandes w Saarbrücken.

¹ E. Rabel, *Aufgabe und Notwendigkeit der Rechtsvergleichung*, Rheinische Zeitung für Zivil- und Prozessrecht 1924, s. 283.

Cieszę się bardzo, iż zechcieliście Państwo wziąć udział w naszej konferencji, którą zorganizował Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego przy udziale Stowarzyszenia Absolwentów tegoż wydziału. Mam nadzieję, że zapoczątkuje ona regularne spotkania przedstawicieli doktryny i praktyki prawa prywatnego międzynarodowego w skali kraju, na wzór zjazdów katedr prawa cywilnego i prawa handlowego.

Konferencja odbywa się w szczególnym czasie, który obfitował w wydarzenia o fundamentalnym znaczeniu dla prawa prywatnego międzynarodowego. Spośród nich należy wymienić przede wszystkim: 1) wejście w życie dnia 16 maja 2011 r. nowej ustawy kolizyjnej z dnia 4 lutego 2011 r., 2) szerokie wkraczanie kolizyjnego prawa wspólnotowego do krajowych porządków prawnych, np. w postaci rozporządzeń „Rzym I” z 2008 r. i „Rzym II” z 2007 r. oraz 3) przystąpienie Polski do wielu uniwersalnych konwencji, np. konwencji haskiej z 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci. Wzmoczona aktywność legislacyjna na płaszczyźnie krajowej i międzynarodowej w dziedzinie prawa prywatnego międzynarodowego stanowi prawidłową reakcję na zjawiska globalizacji i internetyzacji życia, które przejawiają się m.in. w lawinowym wzroście międzynarodowego obrotu w sprawach z zakresu prawa prywatnego.

Niekwestionowany wzrost znaczenia prawa prywatnego międzynarodowego nie spowodował jednak podniesienia jego statusu jako przedmiotu dydaktycznego na uniwersyteckich wydziałach prawa. Jak wynika z tabeli włączonej do materiałów konferencji, w której zestawiliśmy dane na ten temat, utrzymuje się on od wielu lat na zdecydowanie za niskim poziomie. Ten stan rzeczy niepokoi i wymaga pilnej zmiany. Dlatego też przygotowaliśmy projekt stosownej rezolucji (znajduje się on w materiałach konferencyjnych), która jeżeli zostanie przyjęta, będzie opublikowana i skierowana do dziekanów uniwersyteckich wydziałów prawa.

Mam nadzieję, że nasza konferencja przyczyni się do bliższej identyfikacji i analizy współczesnych wyzwań polskiego i europejskiego prawa prywatnego międzynarodowego, a jest ich niemało. Materiału do dyskusji w postaci nowych aktów prawnych i związanych z nimi problemów z pewnością nie zabraknie. Zgłoszone na konferencję referaty zostaną opublikowane przez Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska.

Patronat honorowy nad konferencją zgodzili się objąć I Prezes Sądu Najwyższego, sędzia Stanisław Dąbrowski, i Minister Sprawiedliwości, dr Jarosław Gowin, za co serdecznie dziękuję w imieniu organizatorów. Taki patronat podnosi niewątpliwie rangę konferencji. Obydwaj patroni nie mogli przybyć. Prezes Dąbrowski wystosował do nas przesłanie, które odczyta dr Paweł Błaszczyk.

Konferencja nie doszłaby do skutku, gdyby nie finansowe wsparcie sponsorów. Są nimi, w kolejności alfabetycznej: 1) Chadbourne & Park, Kancelaria Prawnicza, 2) Izba Notarialna w Warszawie, 3) Łaszczuk i Wspólnicy, Kancelaria Prawnicza, 4) Sołtysiński, Kawecki & Szlęzak, Kancelaria Prawnicza oraz 5) Wolters Kluwer Polska. Witam przedstawicieli sponsorów. Serdecznie dziękujemy sponsorom, że zechcieli dokonać bezzwrotnej, ale mimo to dobrej inwestycji.

Jednym z referentów na naszej konferencji miał być prof. Tomasz Pajor z Uniwersytetu Łódzkiego. Zamierzał wygłosić referat pt. *Łącznik obywatelstwa a prawo Unii Europejskiej*. Jak Państwo wiecie, prof. Pajor zmarł niespodziewanie w dniu 1 marca 2012 r. Był wybitnym cywilistą, w tym również kolizjonistą i komparatystą, oraz wspaniałym człowiekiem. Uczcijmy jego pamięć minutą ciszy.

Wielki wkład do organizacji naszej konferencji wniosła mgr Anna Dorabialska, którą wspomagali mgr Katarzyna Reszczyk, mgr Weronika Chomicz i mgr Nikodem Rycko (działają w Katedrze Międzynarodowego Prawa Prywatnego i Handlowego Instytutu Prawa Międzynarodowego WPIA UW) oraz studenci zrzeszeni w Kole Naukowym Międzynarodowego Prawa Prywatnego i Handlowego: Marcin Orecki i Paweł Matej. Wszystkim im serdecznie dziękuję.

Szanowni Państwo, a zatem do dzieła!

*Prof. dr hab. Jerzy Poczobut
Kierownik Katedry Międzynarodowego
Prawa Prywatnego i Handlowego
Instytut Prawa Międzynarodowego WPIA UW*

Warszawa, dnia 19 kwietnia 2012 r.

Prawo właściwe dla transgranicznego łączenia się spółek w świetle nowej polskiej ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym

Nieodłącznym elementem współczesnego obrotu gospodarczego jest zjawisko koncentracji przedsiębiorców¹. Coraz częstszą formą działalności stosowaną przez duże międzynarodowe korporacje są w praktyce grupy spółek, a więc struktury gospodarcze o charakterze holdingowym. W ramach takich „organizmów gospodarczych” – składających się z sieci spółek dominujących i zależnych – niejednokrotnie powstaje potrzeba nawiązania jeszcze ściślejszej współpracy. Polega ona na pełnej integracji ekonomicznej „spółki matki” i „spółki córki” w postaci transgranicznego (międzynarodowego) połączenia spółek². Praktyka ta dotyczy także polskich podmiotów, które są przejmowane przez podmioty zagraniczne lub zakładają spółki w innych państwach, a następnie, wskutek połączenia, przenoszą

¹ Tak m. in. S. Włodyka (w:) S. Włodyka (red.), *Prawo handlowe – Część ogólna*, t. I, Warszawa 2009, s. 957.

² W polskiej doktrynie pojęcie to jest często utożsamiane z określeniem „fuzja transgraniczna”. Jakkolwiek znaczenie obu wymienionych pojęć jest w istocie bardzo zbliżone, ich zamienne stosowanie wydaje się nieściśle. Transgraniczne połączenie należy bowiem postrzegać szerszej niż „transgraniczną fuzję”, która jest tylko jednym z rodzajów pierwszego z tych procesów i polega na połączeniu poprzez zawiązanie nowej spółki (zob. uwagi w pkt 3.1). Z drugiej strony jednak stosowanie pojęcie „fuzja” w odniesieniu do jednego tylko z rodzajów łączenia się spółek także budzi w doktrynie wątpliwości. Część autorów uważa, że określenie to oznacza każdy rodzaj połączenia, niezależnie od sposobu jego dokonania (tak M. Rodzyńkiewicz, *Łączenie się spółek. Komentarz*, Warszawa 2002, s. 22–26 oraz na tle przepisów kodeksu handlowego z 1934 r. – A. Szajkowski (w:) S. Sołtyński, A. Szajkowski, J. Szwaja, *Kodeks handlowy. Komentarz*, t. II, wyd. 2, Warszawa 1998, s. 1114–1116). Za wąskim rozumieniem „fuzji”, określającym wyłącznie jeden ze sposobów łączenia się spółek, opowiedzieli się natomiast tacy autorzy, jak: A. Witosz, *Łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych*, Biblioteka Prawa Spółek, t. IV, red. A. Kidyba, Warszawa 2007, s. 73; M. Litwińska-Werner (w:) S. Włodyka (red.), *Prawo spółek handlowych*, t. IIA, Warszawa 2007, s. 231; I. Weiss, *Łączenie się spółek kapitałowych*, cz. I, PPH 1993, nr 6, s. 2 oraz A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. II, *Komentarz do art. 301–633 k.s.h.*, wyd. 6, LEX, komentarz do art. 491 k.s.h. Wobec powyższej rozbieżności poglądów A. Szumański zaproponował stosowanie terminu „fuzja sensu stricto”, dotyczącego sposobu łączenia się spółek na podstawie art. 492 § 1 pkt 2 k.s.h. (zob. A. Szumański (w:) S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. IV, *Komentarz do artykułów 459–633*, wyd. 2, Warszawa 2009, s. 222).

formalne centrum swojej działalności za granicę³. Dzięki wykorzystaniu instytucji transgranicznego łączenia możliwe jest również przejście przez polski podmiot spółki zagranicznej działającej w Polsce i zakończenie w ten sposób jej prawnej egzystencji, jak też doprowadzenie do zmiany siedziby statutowej i zmiany statutu personalnego łączącej się spółki⁴.

Od strony prawnej proces transgranicznego łączenia wywołuje jednak liczne problemy. Dokonanie tego rodzaju restrukturyzacji spółki na podstawie właściwych – zgodnie z miarodajnymi regulacjami kolizyjnoprawnymi – przepisów materialnego prawa krajowego może w praktyce prowadzić do istotnych trudności, nadmiernych kosztów oraz zwiększonego ryzyka prawnego⁵. Normy określające szczegółowy tryb połączenia są bowiem na ogół odmienne w poszczególnych porządkach prawnych. W celu wyeliminowania potencjalnych problemów związanych z nakładaniem się zróżnicowanych przepisów prawa materialnego niezbędne jest ustalenie odpowiednich zasad kolizyjnoprawnych, których zadaniem jest rozgraniczenie zakresów zastosowania statutów personalnych łączących się spółek. W okresie obowiązywania ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym z 1965 r. w polskim ustawodawstwie brak było norm o takim charakterze⁶. Obecnie zaś, wraz z wejściem w życie nowej ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe z dnia 4 lutego 2011 r., problematyka prawa właściwego dla transgranicznego łączenia się osób prawnych jest przedmiotem wyraźnej regulacji w art. 19 ust. 2 p.p.m.

W ostatnich latach także w prawie Unii Europejskiej doszło do uchwalenia przepisów kolizyjnych w tym zakresie – w ramach dziesiątej dyrektywy w sprawie transgranicznego łączenia się spółek kapitałowych z dnia 26 października 2005 r.⁷ Normy te są wiążące dla polskiego ustawodawstwa, a ich implementacja do kodeksu spółek handlowych nastąpiła w 2008 r.⁸ Zarówno jednak sposób transpozycji przepisów materialnoprawnych dyrektywy⁹, jak też nowa regulacja art. 19 ust. 2 p.p.m. budzą w doktrynie wątpliwości¹⁰. W niniejszym opracowaniu omówione zostanie drugie z tych zagadnień, tj. ocena polskich przepisów kolizyjnych dotyczących transgranicznego łączenia się spółek.

³ Zob. K. Oplustil, M. Spyra, *Fuzja transgraniczna z udziałem polskich spółek kapitałowych w świetle prawa europejskiego i polskiego* (w:) M. Cejmer, J. Napierała, T. Sójka (red.), *Europejskie prawo spółek*, t. IV, *Spółki zagraniczne w Polsce*, Kraków 2008, s. 260.

⁴ Tak *ibidem*, s. 260.

⁵ Zob. *ibidem*, s. 263; A. Opalski, *Europejskie prawo spółek*, Warszawa 2010, s. 440. Zob. też M. Szydło, *Statut personalny osób prawnych w projekcie nowej ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe*, KPP 2007, z. 1, s. 192. Zob. też J. Napierała, *Transgraniczna fuzja spółek* (w:) A. Nowicka (red.), *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Stanisława Sołtysińskiego*, Poznań 2005, s. 481–487.

⁶ Bliżej zob. krytyczne uwagi A. Opalskiego, *Europejskie...*, s. 445.

⁷ Dyrektywa 2005/56/WE (Dz. Urz. UE L 310 z 25.11.2005, s. 1–9).

⁸ Ustawa z dnia 25 kwietnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 86, poz. 524). Przepisy ustawy nowelizacyjnej weszły w życie 20 czerwca 2008 r.

⁹ Zob. krytyczne uwagi A. Szumańskiego (w:) S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwajca, *Kodeks spółek handlowych*, t. IV..., s. 181–186.

¹⁰ Zob. A. Opalski, *Prawo właściwe dla osób prawnych w świetle projektu ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe* (w:) J. Okolski, A. Catus, M. Pazdan, S. Sołtysiński, T. Wardyński, S. Włodyka (red.), *Księga pamiątkowa 60-lecia Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie*, Warszawa 2010, s. 840–843.

1. Ogólna charakterystyka koncepcji regulacyjnej transgranicznego łączenia się spółek

Dopuszczalność transgranicznego łączenia się osób prawnych, a zwłaszcza – co w praktyce najczęstsze – spółek handlowych, była w państwach europejskich przez długi czas kwestią wysoce dyskusyjną. W większości systemów prawnych nie obowiązywały przepisy normujące procesy restrukturyzacyjne z udziałem podmiotów zagranicznych, a sądy krajowe niejednokrotnie kwestionowały możliwość ich przeprowadzania. Dyrektywy UE dotyczące łączenia się i podziału spółek akcyjnych, tj. odpowiednio – trzecia dyrektywa z 1978 r.¹¹ oraz szósta dyrektywa z 1982 r.¹² – obejmowały natomiast wyłącznie procesy restrukturyzacyjne w ramach jednego państwa, nie zaś o charakterze międzynarodowym. Dopiero w 2003 r., w szeroko komentowanym rozstrzygnięciu Trybunału Sprawiedliwości w sprawie *Sevic*¹³, jednoznacznie przyjęto, że ograniczenie dopuszczalności transgranicznego łączenia się spółek narusza zasadę swobody przedsiębiorczości oraz swobodę osiedlania się spółek z art. 43 i 48 TWE (obecnie art. 49 i 54 TFUE)¹⁴. Równolegle

¹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/35/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. dotycząca łączenia się spółek akcyjnych (Dz. Urz. UE L 110 z 29.04.2011, s. 1-11).

¹² Szósta dyrektywa Rady z dnia 17 grudnia 1982 r. wydana na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g Traktatu dotycząca podziału spółek akcyjnych (Dz. Urz. WE L 378 z 31.12.1982, s. 47-54).

¹³ Wyrok z dnia 13 grudnia 2003 r. w sprawie C-411/03, *Postępowanie wszczęte na wniosek SEVIC Systems AG*, ECR 2005, s. I-10805. Zgodnie ze stanem faktycznym tej sprawy w 2002 r. doszło do zawarcia umowy połączeniowej pomiędzy niemiecką spółką akcyjną SEVIC (z siedzibą w Niemczech) a spółką Security Vision Concept SA będącą spółką akcyjną z siedzibą w Luksemburgu. Umowa połączeniowa, zatwierdzona przez walne zgromadzenia łączących się spółek, przewidywała rozwiązanie SVC SA bez likwidacji i przeniesienie jej majątku w drodze sukcesji uniwersalnej na SEVIC jako na spółkę przejmującą. Niemiecki sąd rejonowy odmówił jednak rejestracji połączenia, powołując się na § 1 niemieckiej ustawy o przekształceniach z 1994 r. (Umwandlungsgesetz), zakres podmiotowy tej ustawy ograniczał się bowiem wówczas do spółek z siedzibą w Niemczech. Sąd niemiecki uzasadnił odmowę rejestracji połączenia także potrzebą ochrony interesów wierzycieli, akcjonariuszy mniejszościowych i pracowników oraz zabezpieczenia interesów fiskalnych państwa, z uwagi na powstające w wyniku fuzji transgranicznej spółek liczne problemy związane z koniecznością stosowania kilku systemów prawnych do jednej czynności prawnej (tj. połączenia). TS odrzucił jednak tę argumentację, uznając, że odmowa rejestracji transgranicznego połączenia spółek jest niezgodna z art. 43 i 48 TWE, ponieważ analogiczna fuzja podmiotów krajowych (tj. niemieckich) zostałaby zarejestrowana. Zdaniem Trybunału środek zastosowany przez sąd niemiecki był nieproporcjonalny, ponieważ uniemożliwiał fuzję transgraniczną nawet wówczas, gdy interes publiczny nie był zagrożony. W ocenie TS działania sądu niemieckiego wykroczyły ponad potrzebę ochrony zagrożonych grup interesów. Trybunał przyjął zwłaszcza, że swoboda przedsiębiorczości obejmuje także fuzję transgraniczną, ponieważ uwzględniła „wszelkie środki, które umożliwiają lub choćby ułatwiają dostęp do państwa członkowskiego innego niż państwo siedziby i prowadzenie działalności gospodarczej w tym państwie, czyniąc możliwym faktyczny udział zainteresowanych przedsiębiorców w życiu gospodarczym tego państwa na takich samych warunkach jak przewidziane dla podmiotów krajowych”.

¹⁴ Swoboda osiedlania się stanowi w UE jedną z tzw. swobód traktatowych. Jest ona elementem szerszej kategorii uprawnień – swobody przedsiębiorczości, która jest określona w art. 49-55 TFUE. Treść zasady swobody osiedlania się wynika przede wszystkim z art. 49 TFUE (dawny art. 43 TWE) i polega na wolności wyboru miejsca prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium UE. Zgodnie zaś z art. 54 TFUE (dawny art. 48 TWE) swoboda ta obejmuje nie tylko osoby fizyczne, ale również spółki, pod warunkiem że zostały one założone zgodnie z ustawodawstwem państwa członkowskiego i mają swoją statutową siedzibę, zarząd lub główne przedsiębiorstwo wewnątrz Unii – zob. bliżej m.in. A. Opalski, *Europejskie...*, s. 88-92.

Jerzy Poczubot – profesor zwyczajny doktor habilitowany nauk prawnych; dyrektor Instytutu Prawa Międzynarodowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, kieruje tam Katedrą Międzynarodowego Prawa Prywatnego i Handlowego; wybitny znawca międzynarodowego prawa prywatnego i handlowego, prawa cywilnego, prawa porównawczego i prawa arbitrażu handlowego; autor ponad 150 publikacji (w tym kilku książek) z tego zakresu; arbiter w arbitrażu krajowym i międzynarodowym.

■ Niniejszy zbiór referatów stanowi najobszerniejsze jak dotąd, pogłębione omówienie aktualnych problemów prawa prywatnego międzynarodowego, ze szczególnym uwzględnieniem nowej ustawy kolizyjnej z dnia 4 lutego 2011 r. i prawa Unii Europejskiej.

■ Zawiera on prezentację najnowszych poglądów polskiej nauki prawa prywatnego międzynarodowego, propozycje wykładni przepisów tego działu prawa oraz orzecznictwo polskich i zagranicznych sądów na wybrane tematy. Większość referatów zamieszczonych w zbiorze wyszła spod pióra wybitnych znawców problematyki i dotyczy kluczowych zagadnień prawa prywatnego międzynarodowego.

■ Książka powinna zainteresować zarówno teoretyków, jak i praktyków szeroko pojętego prawa prywatnego międzynarodowego (sędziów, radców prawnych, adwokatów, notariuszy), a także studentów prawa.

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-264-4160-8

Cena 129 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.ksiązki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl